

PORTA OBERTA

Propietat i llibertat

GRUP HAYEK

Hi ha una connexió íntima entre les garanties públiques a la propietat i la llibertat individual, fins al punt que pot existir propietat sense llibertat, però sense propietat no hi pot haver llibertat (la democràcia no pot existir sense la propietat privada). Avui els països més rics arreu del món són els que més fermament han garantit la independència econòmica i els drets de propietat: la propietat és, per tant, condició necessària però no suficient de la llibertat.

La història, però, també demostra que la propietat privada pot coexistir amb un règim polític arbitrari i fins i tot repressiu: hi ha països amb règims autoritaris que, havent-la respectada, han progressat econòmicament (Singapur, Hong-Kong i Taiwan). I si bé el dret de propietat no garanteix en si i per si mateix els drets i les llibertats civils, històricament ha estat el mecanisme més efectiu per tal d'assegurar totes dues coses. Al crear una atmosfera autònoma en què, de mutu acord, ni l'Estat ni la societat poden incórrer en la seva usurpació, i en traçar una línia entre allò que és públic i allò que és privat, la propietat fa el propietari cosobirà fins al punt que el dret a la propietat és tan important com el dret al vot.

La propietat avui s'estén en el món modern als actius intangibles, com ara crèdits, patents i drets d'autor. La paraula llibertat avui abraça quatre aspectes: polític -dret de vot-, legal -dret a ser jutjat d'acord amb la llei-, econòmic -dret a disposar lliurement dels propis actius- i personal -dret a la llibertat d'acció i a l'absència de coerció.

Lligat a la democràcia

No és casualitat que propietat privada i democràcia apareguin plegades a l'antiga Atenes, ciutat-Estat fundada i governada per camperols propietaris independents, base de la seva economia i del seu exèrcit. Heròdot afirmà que el valor amb què els atenencs es defensaven dels perses era degut al fet que "ja no treballaven per a un amo", i és la independència econòmica que va generar la idea de llibertat. A Grècia arrenca també el debat al voltant de la defensa de la propietat comuna (defensada per Plató, admirador de la comunitària Esparta que ha vençut la decadent Atenes) enfront de la propietat privada (defensada per Aristòtil, que si bé reconeix en la desigual distribució de la riquesa una font de conflictes, la defensa com

una força productiva inigualable).

La principal contribució romana a la propietat fou l'imperi de la llei i, si bé inicialment els juristes romans van tractar-la com una part del Dret de Gents (*Ius Gentium*), amb el pas del temps començaren a veure-la com una part de la Llei Natural. Aquest argument arrencà en Ciceró, en afirmar que el govern no pot interferir en la propietat privada, per tal com havia estat creat, precisament, per protegir-la. Posteriorment, l'elogi de la igualtat social en l'estoïcisme va influir el cris-

Els països més rics arreu del món són els que més fermament han garantit la independència econòmica

tianisme en la seva fase de formació. Així, el compromís entre l'ideal cristià i la realitat del món acordà que la propietat no derivava de la llei natural sinó de la llei positiva, i com a tal havia de ser respectada. Sant Agustí veia la propietat com una responsabilitat, més que no pas com una garantia per actuar lliurement, mentre que Sant Tomàs, tot i reconèixer que "no era natural a l'home de posseir coses externes", va argumentar aristotèlicament que la propietat comuna no promovia eficàcia ni harmonia, sinó discòrdia (i també que per a perfeccionar-se espiritualment l'home "havia de tenir una mena de seguretat que tan sols ofereix la propietat"). Tampoc no és casualitat que moltes de les institucions més importants de la democràcia moderna provinquin directament de les comunitats urbanes medievals: en elles el comerç i la indústria van donar lloc a una poderosa classe adinerada, que considerava les seves possessions com un aspecte essencial de la seva llibertat.

Els anglesos van ser els primers a desenvolupar la propietat privada, tot oferint al món un model de democràcia política. Gràcies a la Revolució Gloriosa (1688-1689) el nou rei es comprometé a no suspendre les lleis i a no establir impostos sense el permís del Parlament (el poder havia passat irrevocablement a mans d'aquest). La Corona va veure limitada rigorosament el seu

poder en acordar-se que els jutges romandrien al seu lloc si mantenien un comportament correcte, marcant aquest costum l'inici de la independència del sistema judicial (tan manipulats, per exemple, pels Estuard). En aquest sentit, un factor que va permetre el manteniment del sistema parlamentari a Anglaterra, quan a la resta d'Europa el poder dels Parlaments s'anava extingint, descansava en la dimensió del territori. Així, el millor i més òptim és que el territori on el Parlament s'estableix sigui petit, en ser més fàcil forjar institucions eficients, mentre que com més gran és un país més costa d'atendre eficientment la seva diversitat social i territorial. Pel fet de ser una illa i no gaire gran, Anglaterra no va patir guerres ni invasions en el seu territori, les quals van ser una de les causes de la decadència dels parlaments europeus als segles XVI-XVII. Així, el bescanvi de seguretat per llibertat en els països amenaçats augmentà de manera creixent en el segle XVII amb la introducció de la pólvora, i la necessitat de finançar grans exèrcits reforçà la consolidació del poder absolutista de les monarquies.

Rússia, en canvi, en haver trigat tant a acceptar la propietat privada, i havent-la acceptat de forma irregular més endavant, no va poder crear institucions capaces de protegir el poble de la dèspota autoritat del Leviatan. A Rússia l'absència de sentit de la

Cal revisar el possible sacrifici de la propietat privada i els seus drets en favor d'una inassolible igualtat social

propietat té una relació amb l'abundància dels recursos naturals de l'agricultura: a diferència de la resta d'Europa, on el sòl antigament era escàs i calia organitzar-ne la seva distribució, la visió que la terra i el bosc eren possessions comunes va estar arrelada en el camperol rus fins al segle XX (només els fruits de la seva explotació pertanyien a qui els obtenia).

D'altra banda, les repetides invasions asiàtiques a l'Edat Mitjana reforçaren el poder dels militars russos enfront de la societat civil, anticipant uns segles en el temps el

procés de concentració de poder absolut de les monarquies europees abans esmentat. Així, la derrota de la ciutat hanseàtica de Novgorod el 1494, plenament europea pel que feia a drets econòmics i polítics, a mans de l'autòcrata Moscou consolidà la divergència econòmica entre Rússia i la resta d'Europa. L'experiència russa fins al 1917 demostra que la llibertat no pot ser legislada, sinó que ha de créixer gradualment i en estreta relació amb la propietat i la llei.

El procés de "setge total"

El segle XX ha estat el menys favorable per a la institució de la propietat privada. El procés "de setge total" de la revolució soviètica de 1917 va durar fins el 1921, quan els soviets ja van haver de restaurar la propietat parcial de la terra als pagesos per causa de la brutal caiguda de la producció i els milions de morts per la fam. Tanmateix, el feixisme i el nazisme toleraven la propietat privada, però reservaven a l'Estat la potestat d'intervenir i d'orientar els mitjans de producció privats sota l'amenaça de l'expropiació total, cosa que es va fer de manera creixent: així, s'estima que l'any 1938 la despesa militar alemanya absorbia el 60% de la despesa pública total, la qual cosa equivalia a un 20% del PIB, percentatge, per cert, semblant al de l'URSS l'any del col·lapse de 1991.

Podem fer una visió crítica de l'intervencionisme creixent de l'Estat de benestar en les democràcies occidentals. L'Estat ha d'intervenir en l'economia: la propietat no és la culpable de molts mals que avui dia se li atribueixen, però tampoc pot servir com a pretext per a destruir el medi ambient o per ignorar les necessitats d'aturats, malalts o ancians (el mateix Hayek, enemic implacable de la intrusió de l'Estat en l'economia, admetia que aquest "havia de garantir un mínim d'alimentació, sostre i abrigo com per conservar la salut i la capacitat de treballar"). Però això no vol dir que l'Estat faci servir els seus poders per interferir de manera creixent la llibertat contractual o per a redistribuir la riquesa de manera ineficient (a partir d'una discrecional assignació de serveis, contractes, franquícies i llicències). Cal revisar el possible sacrifici de la propietat privada i els seus drets per causa i en favor d'una inassolible igualtat social i d'una impossible seguretat econòmica personal: en cas contrari la llibertat amb tota seguretat en sortirà amenaçada.

www.hayekweb.com

BREUS

■ El fons Wellington compra un 5% d'Inmobiliària Colonial

El fons nord-americà Wellington Management Company ha comprat el 5% d'Inmobiliària Colonial en una operació que fonts financeres han xifrat en 50 milions d'euros i han qualificat de purament financera. En total ha comprat en el mercat més de 2,8 milions de títols. Wellington és un fons d'accions globals que té inversions a Microsoft, Cisco, Citibank, Nokia i Vodafone Airtouch, entre d'altres. [Efe]

■ Fira de Barcelona acollirà un saló de congressos

Barcelona ha estat la ciutat escollida per acollir durant cinc anys l'EIBTM, la fira de congressos i incentius més important del món, informa Josep Ferrer. La primera edició de l'EIBTM es farà en el recinte firal de Gran Via del 30 de novembre al 2 de desembre del 2004, i atraurà a la ciutat més de 6.000 professionals. Barcelona ha estat escollida per davant de Madrid, Viena, Lisboa i Ginebra, ciutat, aquesta darrera, on des del 1988 es feia aquesta fira. [Redacció]

■ Gas Natural incrementa un 25 per cent el dividend

El consell d'administració de Gas Natural va acordar ahir el pagament d'un dividend brut de 0,2125 euros per acció, a càrrec dels resultats de l'exercici 2003, xifra que suposa un increment del 25% respecte l'any anterior. Així, el grup inicia la línia anunciada el juny passat d'augmentar progressivament el pay out -percentatge dels beneficis destinat a dividend- fins a arribar al 50%. [Redacció]

■ Logic Control augmenta un 18% el benefici operatiu

Logic Control, empresa especialitzada en solucions i serveis informàtics per a pimes i despatxos professionals, va obtenir un benefici operatiu de 4 milions d'euros durant els nou primers mesos de l'any, un 18% més que durant al mateix període del 2002. La companyia va facturar 30 milions d'euros, un 12,7% més. [Redacció]

■ Konik-Tech obre un centre de R+D a Sant Cugat

La companyia catalana Konik-Tech, especialitzada en el disseny i fabricació de cromatògrafs i espectròmetres de masses, va inaugurar ahir el seu nou centre de recerca i desenvolupament (R+D) a Sant Cugat del Vallès. La companyia, de propietat familiar, exporta els seus dissenys a 70 països. [Redacció]